

Her weer en uw reactie

Eerst het onderdeel dat altijd als laatste aan bod komt. Het weer in de huidige maand. Over de periode 1961-1990 bedroeg het landelijk gemiddelde aantal uren zonneshijns 200, de hoeveelheid neerslag 52 millimeter en de max. temperatuur voor het midden van het land 17,1°C.

Meimaanden

Jaar	Zon	Uren	Neerslag (mm)	Max.temp	°C
1995	zonnig	(230)	normaal	vrij warm	(18,2)
1996	zeer somber	(147)	normaal	koud	(15,0)
1997	normaal		nat (78)	normaal	
1998	normaal		droog (35)	zeer warm	(19,9)
1999	zonnig	(234)	normaal	warm	(19,1)

140

Veel imkers houden de ontwikkeling van hun volken en het weer bij in een schrift of iets dergelijks om het in de wintermaanden nog eens door te nemen. Per regio komen flinke verschillen in het weer voor, waarvan de plaatselijke buien een geïcht voorbeeld zijn, maar via weerrubrieken in streekbladen en andere media komt iedereen wel aan z'n trekken. Wat ontbreekt is een vergelijk met de achter ons liggende jaren, vandaar dat sinds 1989 grootheden als zon, neerslag en maximum temperatuur in een apart rubriekje worden vermeld. Alles goed en wel maar waarom nu eerst het weer. Zo mooi is het nu ook weer niet! Dat zit zo. Op een gegeven moment rijst de vraag of zo'n rubriek nog in een behoefte voorziet. Die vraag geef ik nu aan u door. Graag reacties, mijn E-mail adres is: Kzoet@nl.packardbell.org

Bijen en het weer vormen een twee-eenheid, daar kunnen we niet omheen. Heeft u tijdens het imkeren dingen meegemaakt die deze relatie onderschrijven? Wanneer kijkt u de volken zeker niet na of juist wel. Heeft u andere opmerkelijke feiten over de relatie bijen en weer te melden? Ook daarover graag uw mening zodat we uw ervaringen met die van anderen in een artikel kunnen samenvatten.

Levensduur van bijen

In het leven van de honingbij herkennen we twee belangrijke perioden, die van huisbij en haalbij. Uit de boeken hebben we geleerd dat elke periode ongeveer drie weken duurt, maar de praktijk leert anders. Bij onze bijen is de levensduur onder andere afhankelijk van de werkzaamheden die ze tijdens haar leventje verricht en die zijn weer afhankelijk van de behoeften van het volk. Denk als voorbeeld maar eens

aan de veger zonder vliegbijen of vlieger zonder broed verzorgende bijen. Al heel snel worden deze taken uitgevoerd door bijen die er naar leeftijd eigenlijk nog niet aan toe zijn, dus een versnelling in ontwikkeling, of die deze leeftijd al waren gepasseerd, een vorm van terug schakelen. Hetzelfde geldt voor de winterbijen waarvan de laatsten nu uit de volken verdwijnen. Deze bijen konden zo oud worden omdat ze een lange periode aanwezig waren zonder noemenswaardig verbruik van energie. Zo'n lang leven is voor de voorjaars- en zomerbijen niet weggelegd. 'Logisch' redeneren we dan, want zij moeten veel voedsel produceren voor het broed. Maar er is meer. Uit onderzoek is gebleken dat de levensduur van een bij in direct verband staat met de afstand die ze als vliegbij aflegt. Die grens wordt bereikt als ze rond 800 kilometer heeft gevlogen. Het onderzoek werd uitgevoerd met zomerbijen in vijftraams kastjes, waarbij bijen van het ene kastje via een tunnel naar buiten konden en de bijen van het andere kastje in een vliegkamer bleven. Tussen mei en augustus werden dagelijks aan beide volkjes 50 tot 100 jonge gemerkte bijen toegevoegd. In eerste instantie werden oudere bijen op voertafels getraind, die na thuiskomst de jongere bijen activeerden. De vliegtijd en afgelegde afstand van de foeragerende bijen werd geregistreerd. In het eerste jaar van onderzoek waren de voertafels twee uur per dag van voedsel voorzien. De gemiddelde afstand die door de gemerkte bijen tot hun dood werd afgelegd bedroeg 838 kilometer en hun maximale levensduur als haalbij bedroeg 30 dagen. In het tweede jaar was er per dag 5 tot 8 uur voedsel beschikbaar. Tot hun dood legden deze bijen gemiddeld 800 kilometer af, waarbij ze 13 dagen als haalbij leefden. De energie om te vliegen putten de bijen uit de opgeslagen suikers in de spieren. Het suikergehalte in de spieren neemt toe met de leeftijd en is maximaal op het moment dat een bij haalbij wordt.

Jong versus oud

De suikerreserve stelt een hongerige bij in staat naar huis terug te vliegen, waarna ze weer kan 'bijtanken'. Deze mogelijkheid is leeftijd gebonden. Jonge haalbijen zijn daartoe wel in staat, oudere haalbijen niet meer. Het suikergehalte in de spieren van oudere bijen was laag gelijk die van gestorven bijen. Er bestaat dus een duidelijk verschil in het niet meer kunnen vliegen van bijen door gebrek aan voedsel, waarvan een jonge bij kan herstellen door suikers uit de spieren op te nemen en door ouderdom waarbij

herstel niet meer mogelijk is, waardoor 98% van de oudere haalbijen in het veld sterven. De bestudeerde bijen vertoonden geen langzame achteruitgang in hun vliegprestaties gedurende de laatste dagen van hun leven. Ze verbruikten hun laatste air miles en bleven op het veld van eer.

Meimaand - Zwermmaand

Hoe je het ook wendt of keert, je ontkomt er niet aan. Onbegrepen, onbemind als het de eigen volken betreft, met hartstocht uitgevoerd, een lust voor het oog en voor alles opwindend en sensationeel.

Voorjaar 1999 in Zuidlaren: 'De zwermtijd kwam op een normaal tijdstip, eind van de maand mei. Dat gold uiteraard niet voor bijenvolken die over te weinig broedruimte beschikten. Enkele van deze volken gingen eind april al aan de haal. Over zwermverhinderend en de gevolgen van dit menselijk ingrijpen wordt heel wat afgepraat door imkers. Hoe kunnen er toch steeds weer van die afwijkende dingen gebeuren? Een zwerm 12 dagen na het doppen breken, een klein dopje over het hoofd gezien? Bruidszwermen van volken die al in de zwermstemming waren, zwermen die zich zetten rond een afrasteringspaal. Het levert altijd weer verrassingen op dat imkeren zo aantrekkelijk maakt'.

Ruinen: Zwermverhinderend van korfolken vind ik nog steeds moeilijk en dus ging er wel eens een zwerm de lucht in als ik voor mijn werk op pad was. Ik beloofde ieder die mij een zwerm terug bracht een paar potjes honing. Prompt kreeg ik meer zwermen thuis dan mijn bijen met de beste wil van de wereld konden produceren. De zonderlingste zwerm werd aangekondigd op een mooie septemberdag. Wij zaten aan de maaltijd toen een man aan de deur kwam met het verzoek of hij de zwerm bijen mocht hebben die kennelijk bij ons op zolder was binnen gevlogen. Ik was al druk aan het voeren en dan een zwerm? In september...? Er begon een rood lampje te branden. Ik liet de man beteuterd bij de deur staan, vloog naar boven en inderdaad, op zolder was het feest! De hospita had een zolderraam open gezet, de deur van de kast waarin ik mijn voersuiker en raampjes met raathoning bewaarde kierde, en dat hadden de bijen ook ontdekt. Het kostte ons uren om alles weer bijenvrij te maken.

Uit **Velp** komt het volgende verhaal: De mooie maand juni maakte dat het volk dat zo armetierig uit de winter kwam toch nog een enorme groei doormaakte. Half juni werden de eerste doppen belegd en toen ik

eind juni een weekje met vakantie ging verwachtte ik dat in die week de voorzwerm zou afkomen. De koningin was echter geknipt en ik had maar vast afscheid van haar genomen. Na thuiskomst meldden de burens dat ze een zwerm hadden gezien, maar de plaats waar deze was gaan hangen konden ze niet ontdekken. 'Klopt', zei ik, 'Dit had ik verwacht, maar ik had jullie dit even moeten zeggen voor ik wegging'. Alles was dus gegaan zoals verwacht en nu maar wachten op tuten en kwaken. Gezien de fasen van de doppen had ik geschat dat 1 juli de tuter geboren kon worden. Je kunt je vergissen en ik was dan ook niet verbaasd dat er zelfs op 2, 3 en 4 juli nog niets te horen was. Daarna werd ik wat ongerust en gezien het gewicht van het volk en de rust waarmee de bijen op de vliegplank zaten, vermoedde ik dat er al een jonge moeder was en dat de doppen waren afgebeten. Hoewel ik eigenlijk honing wilde afnemen, de raampjes waren vrijwel geheel verzegeld, besloot ik toch voor de veiligheid van de jonge moeder de kast niet open te maken en te wachten tot er gesloten broed zou zijn. Wie schetst mijn verbazing toen ik bij inspectie van het volk twee weken later werd begroet door mijn trouwe geknipte en gemerkte moeder, die intussen geweldig haar best had gedaan. Het volk zat krap op een broedkamer en een volledig verzegelde honingkamer en... alle doppen waren verdwenen. Trouw moet worden beloofd en ik heb er dan ook onmiddellijk een tweede broedkamer opgezet.

Geraadpleegd

- Dowling J.F. Dependence of the lifespan of the honeybee upon flight performance and energy consumption: The Beekeepers Quarterly 59:23(1999).
 Bester N. South Africa, Through with the bees, American Bee Journal 139(12):907 (1999).
 Freije G. Voorjaar 1999, Imkers vereniging Zuidlaren e.o. No. 72(juni 1999)
 Zaadnoordijk P. Info. Gids imkers vereniging Ruinen e.o. 1993-1994(11)
 Simon M. Velp e.o. 18:005(1992); 'De vliegplank' Imkers vereniging Gorssel 10(2)

De zoete steen van Arjen Knook. (Zie Verenigingsnieuws)
 Foto: M.L. Boerjan